

דוריאל מספר כי עבודתו הופסקה מפני שבלאי-ידיעין פגע בפרסטיז'ה של "מישהו" בצה"ל.
 כאיש טכני, אך בעל ניסיון צבאי אישי לאימבוטל, הצביע דוריאל גם על כך שהמעוין כפי שניבנה, לא היה מסוגל כלל להגן בייעילות על עצמו. על קטע התעלה שמולו ומשני צידיה, או על האיוור שבעורפו המיידית. בלא שהתייחס לעצם תבונת מיקום הקו על הסוללה. הציע דוריאל, לאותה מטרה, מערכת של עמדות, שהיו נוחות יותר לבנייה ולהקמה וגם מתוכננות לתצפית ולמתן אש אלכסונית ואגפית (אנפילדית), לאורך התעלה והסוללה.

למן הרגע שבו נקשר שם הרמטכ"ל לשימה של הגנת סיני - אבד כל סיכוי לשנות את השימה

לא נודמן לי לבחון בדקדקנות מספקת הצעות אלו, אבל לפחות מבט חטוף הן נראות הגיוניות. זולות ויעי לות בהרבה מן המעוים. כפי שניבנו.

המעוין - בונקר עיוור

זלי האישי איתרע, שביוני '67 נודמן לי להשתתף בתקרית הראשונה לאורך התעלה. כאשר עזר בה עוצבתנו את הקו והחלפה עליידי הטיבתו הסדירה של אל"מ (דאז) שמואל גונן, לא ניראו על הסוללה התבולה אלא אותן שוחות רודדות של אנשי-המילואים אשר מהן צמחו. לאחר ימים ומיליונים רבים של לירות, מיפצותיו של קו בר-לב.

בדצמבר '71 ביקרתי בקו שנית, כאחד מהמוני התיירים שהציפוהו. לאחר ביקורי, שלחתי לקצין בכיר, שהיה קשור אז ישירות להגנת סיני, את התרשמיותי. אינני יודע מה עשה במכתבי. אך כיום ברור לי, שאפילו קיבל את מסקנותי במלואן, לא היה בכוחו להזיז דבר. גדולים וחשובים ממנו ניסו, ולא הצליחו.

חושבני שיש עניין להביא את התרשמותי מקו בר-לב בשיא תפארתו, שעיקרה היו:
 ● "המעוין הוא בונקר גרידא, עיוור וחי פרו יכולת מספקת להגנה עצמית... ובדוראי לי הגנה על מרחבו."

● "המעוין איננו מחסה בטוח." אלא ניתן לנטרלו או להרוס באמצעים שונים.

● "המעוין מזמין מארבים, פסיים ובאש, מהיותו מטרה נוחה להבחנה, סטטית, מאסיבית וקרובה... ונוקק לקשר תחבורתי מתמיד עם החוץ."

● "קו המעוים איננו מערך טקטי, אלא מערכת בונקרים, הממוקמים בקו ישר, דבוי, קים לסוללה, כדא כל עומק או מיקום לפוע ולי חיפוי הדידים."

● "מערכת המעוים מחייבת ריתוק כוחות ניכרים... המפורזים בפירוים מרוחקים ואי-אפשר לרכוס. לתמרנס ובדוראי להסיגם."

סיכום הערכתי היה: "מערכת המעוים איננה חיונית להחזקת קו התעלה, אף אם נקבל שצריך להחזיק מקו המים ממש. כבר כעת מבוססת החזקתו - או הכרחי שתהא מבוססת - לא על מערכת זו, אלא על מערך קידמי-נייד. החזקת המעוים תהיה, תמיד ובהכרח, מאמץ טפל, לכל צורך הגנתו או התקפי שהוא."

● "משנותו וטפילוהו יגברו ככל שתיעשה המילחמה רצינית יותר. בתנאי מילחמה, קלה יגרמו המעוים, רק ביובו גמור של אמצעים וכוח-אדם, משום שכשלעצמם אינם מסוגלים לעשות דבר... בתנאי מילחמה, כבדה תהי ויה מערכת המעוים לא רק ביובו, אלא גם הזמנה כמעט ודאית לדילמות טרגיות... אם ניסו המצרים גם לצלות, תחמיר הדילמה עוד יותר."

● "במיקרה זה, ודאי שינסו גם לתפוס את ה מעוים ואז יואזק להפקרם דא רק להרס, אלא אף לכיבוש זמני, משום שדא יימצאו לנו הי כוחות ואו האפשרות לנטרל או למנוע זאת, אלא לאתר - ובתנאי - שננטרל קודם את מאמץ הפרישה העיקרי..."

● "בכל הוואריאציות האפשריות של המילחמה הצפויה, מהווים המעוים עברנו נטל ותורפה מבצעיים. חמוריס עד קריטיים. אך לאויב מקנה מערכת זו יתרונות פוטני

מירשם לאסון

זהו התרשים שצירף עמידורו למיזכרו על קו בר-לב מדצמבר 1971: האם לחוש למעוים ולהניח לכוח הצולח העיקרי בניזורה; או - להתנגש בצליחה העיקרית ולהפקיר את המעוים?

ציאלים ניכרים, שבנסיבות מסוימות... עשויים להפוך מכריעים.
 "אין בכך חדש: רק קיומם של המעוים והחלטתנו להיאחז בהם בכל מחיר... הם שאיפשרו למצרים לתכנן ולבצע את מילחמת-ההתשה, וגם להתקרב להצלחה הפור ליטית והמוראלית שרצו ממנה... כיוון שככלנו עצמנו לחלוטין אל הקרקע, עליידי היצמדות למעוים, לא נותרה לנו ברירה אלא להכניס את חיל-האוויר... (אך) להפעלת עוצמת האוויר יש היגיון משלה, ובכוחו נגררנו להפצצות בעומק; ומצד האוייב חלה הגברת המעורבות הרוסית והוכנסו הטילים."

● "מסקנה: מייד לכתייעשה התחדשות הי אש, או המלחמה, אפשרות קרובה או ודאית, יש דחזק כדיווד המעוים, כדי שעם פתיחת האש יהיו ריקים לגמרי, ורק דגג יתנוסס כם."

היה רק פיתרון אחד לגבי קו בר-לב: להימלט ממנו מייד ובמהירות האפשרית

יש לעשות הדבר בחשאי, כדי שהאויב יטעה לחשוב כי עומדים אנו לחזור על הפעוה ש עשינו בהתשה וירכו אש ומאמצים לריסוק הי מעוים, או לכיבושם. וזהו התועלת המיבצעית הפוויטיבית האחת שנוכל להפיק מן המעוים - ואחריכך עוד לספר שהכל היה מכוון..."

חשוב לדעת, כי בעת כתיבת הדברים הללו, הערכתי את יכולתו של הצבא המצרי ככוחות בהרבה מו שהפניו למעשה במילחמה. אבל אפילו בשא נחיתותו הייתי בטוח לחלוטין ביכולתו לכבוש את קו בר-לב.

תרגיל של אחיזת-עיניים

את הטענות הראשיות והתכופות של בר-לב, בי מסעו, לאחר המילחמה, הצדקת קו בר-לב, הציגה את שיטת המעוים כדרך היחידה להבטיח שליטה יש ראלית על שפת התעלה בעיצומה של מילחמת-ההתשה. קודם הזכרנו כי מילחמת-ההתשה, כפי שי

תוכננה ובוצעה, לא יכלה כלל לבוא לעולם, לוא ההתקשות לקיים נוכחות מתמדת על קו המים כלל אורכו ואילמזא סופק לה בר-לב, במעוזיו, את המטרות לארטיילריה ולמארבים. אבל כדי להישאר בתחום העיקר, נניח שאומנם היו המעוים חיוניים ומועילים לתפקידי הביטחון השוטף. השאלה החשובה היתה, מה יעשה בם בעת מילחמה כללית.

מסקנתי האישית, כפי שהכאתיה, ראתה רק דרך אחת: להימלט מהם בהקדם ובמהי

עד יום הכיפורים נחשב הרמטכ"ל הממוצע בצה"ל כמי שאינו מסוגל לשטוח או לשגות לעולם

רות האפשריים, כדי שדא ישכשו את מהדכי הכוחות הניידים כנגד הצליחה המצרית.

בר-לב ואנשי אסכולתו בחרו בדרך ההפוכה: הם כפפו את ההיערכות ואת פעולת הכוחות להתגוננות מפני פלישה מאסיבית למיסרת מערך-המעוים. כפי שניבנה ותוכנן לצרכי הביטחון השוטף. בכך גרמו כבר מלכתחתי לה, שהכוחות הניידים יפוצלו להמון יחידות קטנות, אשר יעדן תיגבור המעוים, לא החזקת השטח והבטחת המר-חב בכללו, ובדוראי לא ריכוז כל המאמץ לחיסול הפול-שים או לריסוקם המירבי.

ביטאון בית-הספר האמריקאי לפיקוד-ולמטה ידע לי-ספר בינואר '71 - ולא מהירהוריליבו - כי המעוים הם מוצבים "קטנים, עצמאיים, מאורגנים להגנה כללית וחזקים דיים להחזיק מעמד עד שכוחות השיריון יגיעו מן העורף להתקפת נגד... המעוים נשענים על יחידות-שיריון ניידות ועל ארטילריה מתנייעת. בהוצאות וב מאמצים גדולים סללו הישראלים רשת נרחבת של דרי-כים, כדי לאפשר סלור ותנועה מהירה של שיריון להתקפת-נגד"; כלומר, חלקה העורפי של הי "מערכת" איננו בנוי ואיננו מיועד להלימה עצמאית, המבוססת על חופש-תימרון, נגד ההתקפה המצרית, אלא נוצר במפורש לשם תיגבור המעוים וכהשלמה להם.

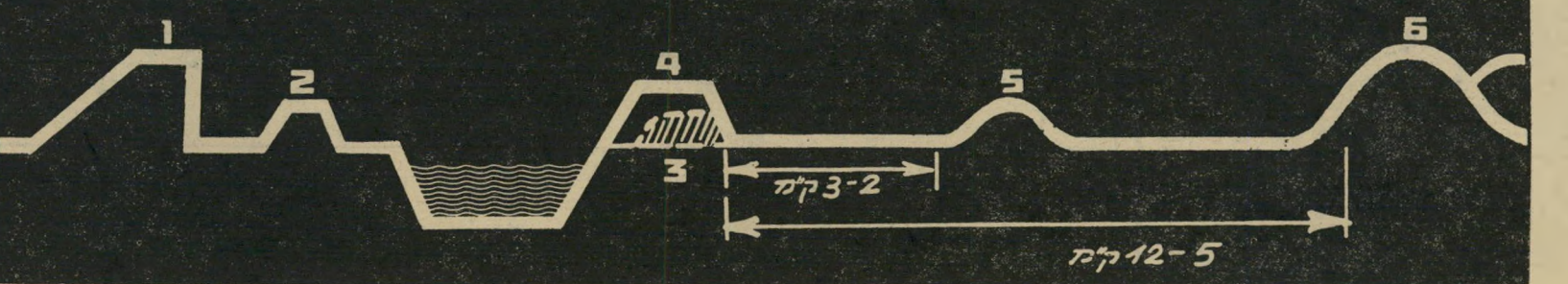
העיתונאי ג'וזף אלסופ כתב, לאחר סיוור בארץ ובסיני ופגישותיו עם השר דיון ועם "קצינים בכורים בצה"ל", כי "קבוצה אחת, שי עימה נמנים כנראה דיון והרמטכ"ל ר/א ברי לב, סבורה שיש נסות ודחזוק בקו בר-לב כמעט כמי מחיר, אפילו יהיה מחיר אכזרי."

רק לאחר יום-הכיפורים מצא בר-לב להועיד למעוים תפקיד צנוע יותר. בנובמבר '73 כתב: "דעת לנבון נקל, שאיש לא היה סבור, שיש בכוח המעוים - כ-20 מוצ-בים מבוצרים... לעזור בכוח-האש העומד לרשותם מיתקפה מאסיבית של אותם כוחות שיוכלה מצריים לי העמיד למילחמה כוללת... בבלימת מיתקפה מצרית כור ללת היה תפקיד המעוים לשמש מוצבים קידמיים בלבד, כאשר עיקר מלאכת הבלימה מוטל על השיריון ועל מר-כיבים אחרים של מערכת שלימה."

ניסוח זה תופס, כביכול, את השור בקרנו, כתרנגיל קלאסי של אחיזת-עיניים: הרני וזהו בדיוק השאלה. כיצד יכול היה איש סביר וי נכון לסבור, שהמעוים אשר ייעודם המוצהר קיום נוכחות מדי-ני-אש קויהמים, אכן יכו לים למלא תפקיד חיוני ומועיל כלשהו מוד התקפה מצרית מאסיבית; וגם וזהו בדיוק הי טענה, נגד תפיסת בר-לב, אשר לפיה השיריון ה"המרכיבים האחרים" דא היו מיועדים, מאורי-גנים או מתוכננים לביצוע, עיקר מלאכת הי בלימה, "אדא דחבור אל המעוים, לתגברם ודחפות עליהם - כמקום לפיה בצליחה, ועל חשבון הבלימה.

כיום, אחרי המילחמה, אין כל מקום או טעם לוויכות. הכוחות הניידים אומנם איחרו להגיע לעמי דותיהם, אך משהגיעו, פעלו בדיוק כפי שנימדו, תוכננו ואומנו לפעול וחסו אל קויהמים, אל המעוים - ואף אבדנם.

(המשך בעמוד 24)

חתך קו התעלה
 (1) הרמפות הגבוהות (כ-30 מ') הן של המצרים; (2) הסוללה המצרית: חיתח תפוסה לכל אורכה, כתף אל כתף, הוכנו בה עשרות פצות ומישטחי-צליחה; (3) הסוללה הישנה, ששפך לספס בצד המזרחי. בצד המערבי לא שפך סוללה, והמצרים ערמו אותה רק עתה. (4) הסוללה של קו בר-לב. הוזהו קדימה, עד שנמצאה בקו אחד עם דופן